

6. Ткаля О. В. Співвідношення та взаємозв'язок правової культури суспільства та правової культури особи. *VII Юридичні могилянські читання : Всеукр. наук.-практ. конф. : програма та тези / ЧНУ ім. Петра Могили*. 2022. С. 47–52.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-479-8-18>

ЮРИДИЧНА ЛОГІКА В КОНТЕКСТІ СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ

Мельник Ю. П.

*кандидат політичних наук,
доцент кафедри мистецтвознавства
та загальногуманітарних дисциплін
Міжнародний гуманітарний університет
м. Одеса, Україна*

Юридична логіка – наука, яка вивчає закони і принципи мислення, що лежать в основі правового аналізу та прийняття рішень. Сьогодні, вона поєднує елементи формальної логіки та специфічні методи, що використовуються в юридичних дисциплінах – допомагає зрозуміти, як судді, адвокати, слідчі, прокурори, правознавці та інші учасники правового процесу аргументують свої рішення, формують правові норми та здійснюють інтерпретацію законодавства.

Правова культура, у свою чергу, є сукупністю знань, цінностей, переконань і практик, які визначають ставлення громадян до права, а також їхні уявлення про правову систему. Юридична логіка є важливою складовою правової культури, адже вона визначає, як саме ми розуміємо й інтерпретуємо право, як реагуємо на юридичні норми і рішення. Юридична логіка формує здатність діяти в межах правових норм, оцінювати правові ситуації і застосовувати їх у реальному житті.

О. Юркевич в вказаному контексті зазначає, що логічна культура формується через різні функції логіки, серед яких можна виділити такі: пізнавальну, яка передбачає пояснення та прогнозування (тобто визначення умов, за яких можливо досягнути істини та наслідків неправильних міркувань); світоглядну, відповідно до якої пізнання і мислення змінюють ставлення людини до світу; методологічну, що охоплює теорії умовиводів і доказів, які служать методами отримання знань (наприклад, дедукція, індукція та інші); соціокультурну, яка полягає

у формуванні нової якості раціональності в культурі (раціоналізація культури). Отже, формування логічної культури передбачає надання інтелектуальної освіти, що ґрунтується на законах і правилах, які вказують шлях до істини [1].

В сучасних складних умовах становлення українського державотворення, консолідації української громадськості, юридична логіка в контексті розвитку правової культури є надзвичайно важливим аспектом для глибокого розуміння того, як уявлення про право, його принципи та основні засади формувалися в українському суспільстві протягом тривалого часу, що, в свою чергу, дозволяє не лише оцінити вплив історичних етапів на правосвідомість громадян, а й з'ясувати, яким чином змінювались юридичні парадигми, практики та методи, що використовуються в правовій системі України.

Необхідно відмітити, що правова культура України розвивається на основі її історичних, соціальних і культурних традицій. В вказаному ключі дослідження юридичної логіки допомагає краще зрозуміти, як ці фактори взаємодіяли і впливали на формування правової системи в цілому, виявити, як українське право адаптувалося до нових умов, зокрема після здобуття незалежності, і як змінилася правова культура в умовах глобалізації та інтеграції в європейське правове середовище. Такий підхід дозволяє не тільки осмислити минуле, але й прогнозувати подальші тенденції в розвитку правової системи України.

В вказаному ключі О. Чорнобай підкреслює, що становлення вітчизняної юридичної аргументації є складним процесом, який залежить від кількох факторів. Одним із ключових є спадщина радянського позитивізму, де право базувалося на правовій нормі, що обмежувало розвиток теорії юридичної аргументації. Позитивний вплив на цей процес справив перехід до людиноцентричної моделі права, яка забезпечує необхідну гнучкість правової системи для захисту прав людини. Важливим чинником також став доступ до іноземних наукових напрацювань, що сприймали плюралізм у методології та дискурсі для досягнення істини.

Крім того, підкреслює вищевказаний дослідник, розвиток української правової традиції з моменту здобуття незалежності надає їй національні риси, зокрема через поглиблене застосування української мови в юридичних текстах. Проте проблемою залишається повільний відхід від формалізму права, спричинений сильним впливом радянської правосвідомості та відсутністю реформ, орієнтованих на загальнолюдські цінності.

Подолання цих проблем є необхідною умовою для розвитку української юридичної аргументації, що, в свою чергу, сприятиме ефективності правосуддя. Результати дослідження можуть бути використані для подальшого вивчення та вдосконалення цієї теми в контексті судочинства [2, с. 114].

Важливою частиною становлення української правової культури є адаптація юридичної логіки до нових реалій незалежної держави. Це включає як оновлення законодавства, так і розвиток судової практики, правозастосовних процедур та правової освіти. Також важливим аспектом є співпраця з міжнародними правовими інститутами, що забезпечує інтеграцію України в світову правову спільноту. Таким чином, юридична логіка, яка є основою для прийняття правових рішень та правозастосування, є важливим інструментом у формуванні правової культури. Вона допомагає Україні перейти від радянських правових моделей до більш гнучкої та відкритої правової системи, що відповідає вимогам часу та потребам сучасного суспільства.

Література:

1. Юркевич О. М. Логічна культура практичного мислення юристів. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія : Філософія. Філософські перипетії*. 2012. № 992, вип. 45. С. 109–116.
2. Чорнобай О. Становлення вітчизняної юридичної аргументації на засадах правової традиції. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія : «Юридичні науки». № 3(31). 2021. С. 110–115.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-479-8-19>

ПРИНЦИП ПРАВОВОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ ЯК СКЛАДОВА ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА

Мерцалов Д. Ю.

*аспірант другого курсу навчання
за спеціальністю 081 – Право*

*Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
Науковий керівник: Чукаєва В. О.*

*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри теорії держави і права, конституційного права
та державного управління*

*Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
м. Дніпро, Україна*

Верховенство права є важливим досягненням людства в галузі права, оскільки його основна мета полягає в захисті прав людини від